

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาความพร้อมในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขระดับต้นในจังหวัดแพร่ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) โดยทำการศึกษาและเก็บข้อมูลจากหัวหน้าสถานีอนามัยและหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนในจังหวัดแพร่ ในระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม 2549 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาคือ หัวหน้าสถานีอนามัยและศูนย์สุขภาพชุมชนจำนวน 119 แห่ง โดยแบ่งออกเป็นสถานีอนามัย จำนวน 71 แห่ง และศูนย์สุขภาพชุมชนที่อยู่นอกเขตโรงพยาบาล จำนวน 48 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ หัวหน้าสถานีอนามัย หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน และเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานหน้าที่แทนหัวหน้าสถานีอนามัย และหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน จำนวนรวม 119 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อายุ อาชีพ และตำแหน่ง โดยตัวชี้วัดในกลุ่มนี้เป็นตัวชี้วัดลักษณะทางกายภาพที่เป็นตัวชี้วัดเดี่ยว ลักษณะของคำตอบจะเป็นแบบเติมคำในช่องว่างและเลือกตอบ โดยในแต่ละข้อเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว แบบสอบถามนี้มีจำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ความรู้ในการดำเนินงานศูนย์สุขภาพชุมชน ทักษะต่อการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขระดับต้น โดยตัวชี้วัดในกลุ่มนี้เป็นตัวชี้วัดที่มีลักษณะเป็นภาวะสันนิษฐาน (construct) เป็นการสอบถามถึงความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง คำถามที่ใช้

เป็นคำถามปลายปิด (close – ended question) ลักษณะของคำตอบในส่วนประเด็นความรู้ในการดำเนินงานของสถานบริการระดับต้น จะเป็นแบบตอบรับหรือปฏิเสธ โดยมีคำตอบให้เลือก 2 ลักษณะคือ ถูก ผิด แบบสอบถามในส่วนนี้มีจำนวน 14 ข้อ ในส่วนประเด็นทัศนคติต่อการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขระดับต้น จะเป็นคำตอบตามระดับความคิดเห็น โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และไม่เห็นด้วย แบบสอบถามในส่วนนี้มีจำนวน 18 ข้อ รวมทั้งสิ้นในส่วนที่ 2 เป็น 32 ข้อ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านองค์กร ได้แก่ ลักษณะของหน่วยบริการ การได้รับการจัดสรรงบประมาณจากโครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้าเพียงพอและเหมาะสม สาธารณสุขอำเภอมีนโยบายและแผนพัฒนา สถานบริการสาธารณสุขระดับต้นมีแผนพัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐานและผ่านเกณฑ์ และการได้รับการติดตามประเมินผลงานจากในเครือข่ายระดับสูงกว่า (สสอ./รพช.) โดยตัวชี้วัดในกลุ่มนี้เป็นตัวชี้วัดที่มีลักษณะเป็นภาวะสันนิษฐาน คำถามที่ใช้เป็นคำถามปลายปิด ลักษณะของคำตอบจะให้เติมคำและเลือกตอบตามลักษณะของคำถาม แบบสอบถามส่วนนี้มีจำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ จำนวนประชากรในพื้นที่รับผิดชอบ ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่รับผิดชอบ การได้รับการสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุขและแกนนำสุขภาพในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสุขภาพ และประสิทธิภาพในการดำเนินงานของแกนนำสุขภาพในชุมชน โดยตัวชี้วัดในกลุ่มนี้เป็นตัวชี้วัดที่มีลักษณะเป็นภาวะสันนิษฐาน คำถามที่ใช้เป็นคำถามปลายปิด ลักษณะของคำตอบจะให้เลือกตอบตามลักษณะของคำถาม แบบสอบถามส่วนนี้มีจำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 5 ปัจจัยความพร้อมในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขระดับต้น แบ่งเป็นความพร้อม 3 ด้านคือ ความพร้อมด้านการบริการ ได้แก่ กิจกรรมในชุมชน กิจกรรมในศูนย์สุขภาพชุมชนและกิจกรรมบริการต่อเนื่อง ความพร้อมด้านบริหาร ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การวางแผนแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การพัฒนามาตรฐานบริหารจัดการที่มีคุณภาพและการประเมินผล ความพร้อมด้านวิชาการ ได้แก่ แนวทางกระบวนการมาตรฐาน นวัตกรรมด้านต่างๆ ในศูนย์สุขภาพชุมชน และความรู้การดำเนินงานวิจัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบตามระดับความเห็น โดยแบ่งเป็น 5 ระดับคือ พร้อมมากที่สุด พร้อมมาก พร้อมปานกลาง พร้อมเล็กน้อย และไม่พร้อม แบบสอบถามส่วนนี้มีจำนวน 25 ข้อ

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) การหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ จำนวน 3 ท่านประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2 ท่าน และนักวิชาการสาธารณสุขระดับ 8 จากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ 1 ท่าน ทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยพิจารณาจากความตรงของเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหา ความชัดเจนและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ เกณฑ์ในการให้คะแนนต่างๆ จากการตรวจสอบคุณภาพและความเที่ยงตรงของเครื่องมือเมื่อนำมาหาค่า Content Validity Index (CVI) ได้เท่ากับ 0.84 หลังจากนั้นได้ปรับปรุงแก้ไขบางส่วน ตามข้อเสนอแนะให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้

2) การหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น และผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานอนามัยและศูนย์สุขภาพชุมชนในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 30 คน เนื่องจากมีสภาพพื้นที่ใกล้เคียงและคล้ายคลึงกัน แล้วจึงนำแบบสอบถามส่วนของความพร้อมในการดำเนินงานที่ได้ไปทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยร่วมกับนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดแพร่บางแห่ง โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานตำแหน่งหัวหน้าสถานบริการจากสถานอนามัยและศูนย์สุขภาพชุมชนในจังหวัดแพร่ทุกแห่ง โดยมีวิธีการจัดเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ผู้ศึกษาได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เสนอต่อสาธารณสุขอำเภอทุกอำเภอ เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บข้อมูลในสถานบริการสาธารณสุขระดับต้นทุกแห่งในจังหวัดแพร่

3.2 ประสานขอความร่วมมือและขออนุญาตทำการเก็บข้อมูลจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอทุกอำเภอ

3.3 ประสานขอความร่วมมือนักวิชาการสาธารณสุขของแต่ละอำเภอ เพื่อชี้แจงรายละเอียดและร่วมกับผู้ศึกษาแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากหัวหน้าสถานบริการ

สาธารณสุขหรือตัวแทนหน่วยงานที่ทำหน้าที่แทนหัวหน้าสถานบริการทุกแห่ง ได้แบบสอบถามตอบกลับ จำนวน 119 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.0

3.4. ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของข้อมูล ทำการลงรหัสและบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS (Statistical Package for Social Science)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่บันทึกไว้ ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for Social Science) และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.1 ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4.2 ปัจจัยด้านบุคคล

4.2.1 ความรู้ในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขระดับต้น ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ถ้าตอบถูกต้องได้ 1 คะแนนโดยมีผู้ตอบถูกต้อง ได้คะแนนสูงสุด 14 คะแนน ผู้ตอบถูกต้องได้คะแนนต่ำสุด 7 คะแนน และได้จัดแบ่งกลุ่มระดับความรู้เป็น 3 กลุ่ม โดยใช้ค่า Mean = 10.5 และ SD. = 1.5 ได้ระดับความรู้ดังต่อไปนี้

$$\text{ระดับความรู้สูง} = \text{Mean} + \text{SD.} (10.5 + 1.5 = 12)$$

$$\text{ระดับความรู้ปานกลาง} = \text{Mean} - \text{SD.} \text{ ถึง } \text{Mean} + \text{SD.} (10 - 11)$$

$$\text{ระดับความรู้ต่ำ} = \text{Mean} - \text{SD.} (10.5 - 1.5 = 9)$$

4.2.3 ทักษะต่อการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขระดับต้น ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยกำหนดค่าคะแนนตามข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบ และจัดแบ่งกลุ่มตามระดับทักษะคือออกเป็น 3 กลุ่มโดยใช้ค่า Mean = 61.2 และ SD. = 6.0 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ข้อคำถามเชิงบวก (ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15)

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้คะแนนเป็น 5
เห็นด้วยมาก	ให้คะแนนเป็น 4
เห็นด้วยปานกลาง	ให้คะแนนเป็น 3
เห็นด้วยน้อย	ให้คะแนนเป็น 2
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนนเป็น 1

2) ข้อคำถามเชิงลบ (ข้อ 16, 17, 18)

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้คะแนนเป็น 1
เห็นด้วยมาก	ให้คะแนนเป็น 2
เห็นด้วยปานกลาง	ให้คะแนนเป็น 3
เห็นด้วยน้อย	ให้คะแนนเป็น 4
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนนเป็น 5

จัดแบ่งกลุ่มตามระดับทัศนคติออกเป็น 3 กลุ่มโดยใช้ค่า Mean = 61.2 และ SD.= 6.0 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

$$\text{ระดับเห็นด้วยดี} = \text{Mean} + \text{SD. (61.2 + 6.0 = 67)}$$

$$\text{ระดับเห็นด้วยปานกลาง} = \text{Mean} - \text{SD. ถึง Mean} + \text{SD. (56 - 67)}$$

$$\text{ระดับเห็นด้วยต่ำ} = \text{Mean} - \text{SD. (61.2 - 6.0 = 55)}$$

4.3 ปัจจัยด้านองค์กรใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และร้อยละ (Percentage)

4.4 ปัจจัยด้านชุมชน ใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และร้อยละ (Percentage)

4.5 ปัจจัยด้านความพร้อม ใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) แล้วจัดลำดับ ความพร้อมของทั้ง 3 ด้าน (ด้านบริการ ด้านบริหาร ด้านวิชาการ) ตามระดับคะแนนที่ได้จากผลรวมของข้อที่มีความพร้อมมากที่สุดกับข้อที่มีความพร้อมมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย

การแบ่งกลุ่มปัจจัยความพร้อมทั้ง 3 ด้าน ออกเป็น 2 กลุ่ม ตามความพร้อมและไม่พร้อมในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขระดับต้นโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ของแต่ละด้านในการจัดแบ่งกลุ่ม กลุ่มที่มีความพร้อมในการดำเนินงาน ได้แก่ กลุ่มที่มีระดับความพร้อมในการดำเนินงานตั้งแต่ค่าเฉลี่ยขึ้นไป และกลุ่มที่ไม่มีความพร้อมในการดำเนินงาน ได้แก่ กลุ่มที่มีระดับความพร้อมน้อยกว่าค่าเฉลี่ย ซึ่งค่าเฉลี่ยที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มมีดังนี้ ด้านบริการ ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 25.6 ด้านบริหารมีค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 39.7 และด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 12.8

4.6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขระดับต้นใช้สถิติ Chi - square ในการวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05